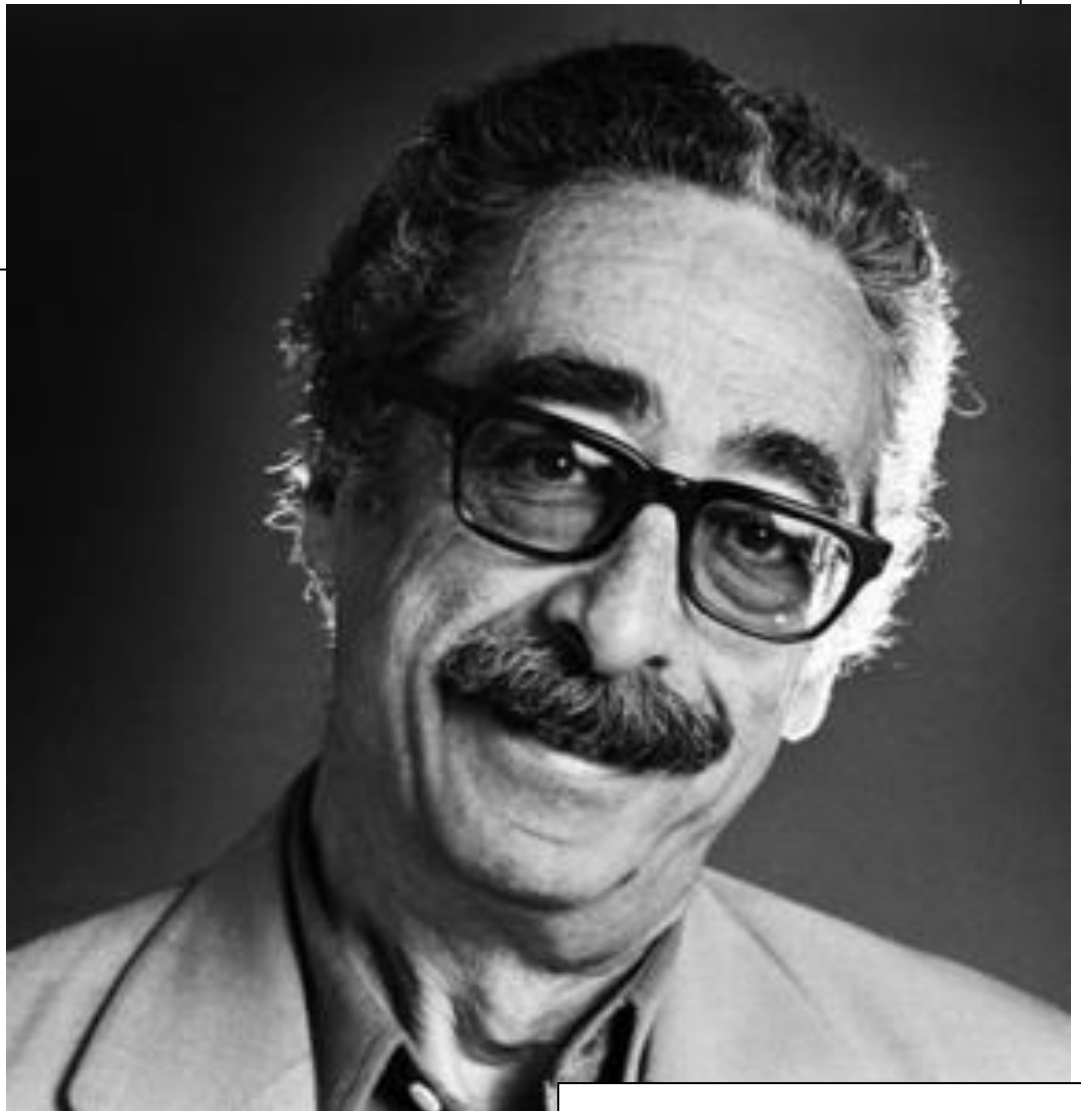

72a Coneguem Catalunya

VIIa Ruta literària

Manuel de Pedrolo

19 maig 2019

72a Sortida del Cicle “Coneguem Catalunya”
VII Ruta literària Manuel de Pedrolo
(La Segarra)
19 de maig de 2019

HORARI PREVIST

Sortida de la plaça de l'Estació Vilanova i la Geltrú	07.00h
La Panadella Esmorzar	08.30h
Sortida cap a Montcortès de Sagarra	09.00h
Montcortès de Sagarra	09.20h
Montcortès de Sagarra Inici caminada	09.50h
L'Aranyó	10.50h
Sortida cap a Pelagalls	11.15h
Pelagalls	11.45h
Sortida cap a Concabella	12.15h
Concabella Visita Espai Pedrolo	12.30h
Sortida cap a Agramunt	14.00h
Agramunt Dinar restaurant Lo Crich	14.30h
Sortida cap a Vilanova	16.30h
Vilanova i la Geltrú	18.00h

L'Aranyó

L'Aranyó pertany a la comarca de la Segarra i és un poble del municipi dels Plans de Sió. Fins a l'any 1974 fou un municipi independent. Es troba al sector meridional del terme, a 461 metres sobre el nivell del mar, prop de la carretera de Cervera a Agramunt, a 6 km de Cervera i segons dades del 2017 comptava amb 7 habitants. Un estadant il·lustre del castell fou l'escriptor Manuel de Pedrolo que hi va néixer.

Castell de l'Aranyó

El poble forma un agrupament urbà centrat pel gran castell de l'Aranyó. S'entra al poble per un portal i un carreró cobert. Originàriament el castell havia consistit en una torre de vigilància i defensa per fer front als atacs sarraïns, posteriorment, al segle XVI l'edifici va ser transformat en castell-palau amb una funció estrictament r[Escriba una cita del documento o el resumen de un punto interesante. Puede situar el cuadro de texto en cualquier lugar del documento. Use la ficha Herramientas de dibujo para cambiar el formato del cuadro de texto de la cita.]

esidencial. L'actual castell forma un bloc massís de grans proporcions construït sobre l'antiga fortalesa, es de planta poligonal i amb una torre quadrada de grans proporcions, que és l'element més antic del conjunt. El castell té una portalada de dovelles llargues, finestrals renaixentistes i un escut d'armes partit entre bandes i àguiles. El darrer pis presenta una galeria de petits arcs de mig punt a tota la façana. El castell de l'Aranyó està documentat des del segle XI i XII. Les seves rodalies foren conquerides als andalusins a la primera meitat

del segle XI i el terme Aranyó ja es troba documentat l'any 1120. L'any 1381, el castell pertanyia als nobles Montsuar i el domini passà després a Arnau d'Alta-riba l'any 1424, i successivament, als Burguès i Agulló. Durant el segle XIX, en època de l'extinció dels senyorius (amortització 1831), el castell de l'Aranyó era propietat dels Pedrolo-Gomar, família del cèlebre escriptor català Manuel de Pedrolo, nascut al mateix castell l'any 1918.

Les sis o set cases que conformen l'antic nucli clos de l'Aranyó estan disposades en la seva posició original, al voltant del castell. És difícil efectuar-ne una datació precisa perquè han anat sofrint reformes i reconstruccions al llarg dels segles, especialment al segle XVIII. De fet, les úniques llandes

datades són de 1742 i 1763, però de bon segur que bona part de les estructures medievals encara es deuen conservar al seu interior. És curiosa una de les llindes que mostra un perfil conopial triple, amb una mena de sols o llunes a les puntes. L'església parroquial de l'Assumpció de l'Aranyó conserva una antiga portalada de dovelles però la resta ha estat totalment reconstruïda.

Portal i restes de fortificació. Es tracta d'una sèrie d'arcades que condueixen cap al portal d'entrada al nucli. Les arcades són dobles, formades per arcs carpanells units a la part superior per grans lloses de pedra que formaven part de l'estructura defensiva i que possiblement servien com a pas de ronda. Els arcs i la base d'aquests estan realitzats amb carreus de pedra, la resta de mur està format per paredat. Aquesta estructura connecta amb el portal d'accés al nucli, format per un arc de mig punt adovellat, per damunt del qual es van obrir finestres posteriorment amb decoració a la llinda. Finalment, aquest arc dóna pas a una volta de canó que condueix a l'interior del nucli on hi ha situat el castell.

L'escultura de Pedrolo

Una escultura de Manuel de Pedrolo presideix des del proppassat mes de març d'enguany la plaça d'entrada a l'Aranyó, localitat natal de l'escriptor. La peça és obra de l'artista Enric Porta Sàries, un jove artista d'Hostafrancs. Es tracta d'una reproducció a escala real de la figura de l'escriptor, feta amb formigó blanc. La imatge està ubicada just a l'entrada de la plaça i encarada cap a Cervera, població d'on prové el llinatge familiar de l'escriptor des del segle XVII. També està previst que properament les restes mortals de l'escriptor segarrenc siguin

traslladades del cementiri de Montjuïc al de l'Aranyó, poble on va néixer l'any 1918. Val recordar que al castell de Concabella hi ha ubicada l'exposició permanent i el centre d'estudis Manuel de Pedrolo.

Prop del nucli urbà són destacables dues grans roques de sauló de prop de quatre metres d'alçada, aïllades de cap sediment rocós i molt erosionades, que s'anomenen popularment els Pallers de Pedra i que han donat lloc a llegendes populars. A poca distància, hi ha unes altres roques amb sepultures excavades i una sèrie de cavitats quadrangulars que són dites les Ames, i que corresponen a columbaris sepulcrales romans.

Els Pallers de Pedra d'Aranyó

En el cas dels Pallers de Pedra d'Aranyó, ningú no negarà que es tracta d'un fenomen d'erosió diferencial; però antropològicament les coses tenen un altre sentit, perquè el fet que semblin dos pallers fa segles que ha fet volar la imaginació. Segons la llegenda, un dia es presentà un pobre al mas d'en

Roca tot demanant acolliment o si més no una mica de palla per fer-se un jaç on passar la nit. La gent de la casa la hi negà i llavors el passavolant marxà del lloc maleint-lo i desitjant que els seus pallers quedessin petrificats per sempre més. La gent de la rodalia encara avui dia explica que els pallers es varen petrificar perquè no el varen voler acollir. Segons diuen, el pobre havia dit "Tan de bo que tota la palla que teniu, demà estigui convertida en pedra", o bé "Jo no dormiré a la palla, però tu sí que dormiràs a les pedres" (Bellmunt, 1987).

Al voltant d'aquests elements centrals, algunes versions han anat afegint-hi alguns elements decoratius: que si a més dels pallers es pot veure petrificat una lloca, els pollets, la mesura i tot un reguitzell d'altres instruments que hi havia a l'era de la casa, que si el passavolant era Jesucrist, que si l'amo resta colgat sota dels pallers com a càstig i que per Sant Joan se senten els seus gemecs lamentant-se del seu egoisme,... (Bellmunt, 1987).

Montcortès de Segarra

El castell de Montcortès és un [castell](#) de Montcortès de Segarra, al municipi dels [Plans de Sió](#), a la [Segarra](#). És un monument històric declarat [bé cultural d'interès nacional](#). Està situat aïlladament a la part més alta del nucli, sobre una gran cinglera i davant una petita capella, a la part baixa del qual es troben les cases que posteriorment conformaren el poble.

Ja existia l'any 1095, quan el cavaller Guillem Isarn de Trevics deixà en testament al seu fill o filla que havia de néixer el castell de Montcortès. L'any 1306 consta com a senyor del lloc Berenguer d'Anglesola el qual també n'era d'altres indrets propers. El 1381 havia passat als Llompard. Bernat Berenguer de Llompard, senyor de Montcortès, fou l'impulsor de la construcció del convent de Santa Clara a Cervera.

Per raons encara desconegudes, més endavant passa a mans dels Sacirera. Joan Sacirera féu construir, al final del segle XV, el notable edifici renaixentista que veiem avui dia. La data del contracte de la construcció és de 1493, i es conserva la

capitulació de l'obra que Joan Sacirera pactà amb el mestre Joan Barrufet. L'obra del nou castell va donar com a resultat una majestuosa fortalesa que contrasta amb el petit nucli de [Montcortès de](#)

Segarra, format per petites cases de pagès dels segles XVII i XVIII i l'església de Santa Anna, del segle XVI. De planta rectangular, es poden distingir tres cossos ben diferenciats, el cos central utilitzat com a habitatge, les dues torres situades paral·lelament a l'esquerra de l'edifici, amb finalitats defensives, i un tercer cos situat a la dreta i de dimensions més petites destinat segurament a usos agrícoles.

Pelagalls

Pelagalls és una **entitat de població** del municipi **Els Plans de Sió** a la comarca de la **Segarra**. Situat al sud de **Les Pallargues** i a l'esquerra del **riu Sió**. De la seva església parroquial romànica de **Sant Esteve** depenen **Sisteró**, **Golonó** i **Queralt de Meca**. Al **segle XIX** formava municipi amb Sisteró.

Sant Esteve de Pelagalls és una **església romànica** declarada **Bé Cultural d'Interès Nacional**. La primera notícia de l'església prové de l'acta de **consagració** de l'església de **Guissona**, el 1098, on es fa referència a Sant Esteve de Pelagalls. L'actual temple és una reconstrucció del segle XII del primitiu edifici romànic. El 1968, quan es procedia a una restauració de l'edifici, es trobà sota l'**altar** un **reliquiari** policromat amb el **pergamí** de l'acta de consagració, efectuada el 14 de novembre de 1180 pel bisbe d'Urgell, **Arnau de Preixens**. El document anava acompanyat d'unes **reliquies** de **sant Ermengol**, sant Llàtzer i d'altres sants.

Església de **planta basilical**, d'una sola **nau**, amb el **mur** de **carreus** regulars de mitjanes dimensions i **coberta** a dues aigües. La nau és orientada en direcció est-oest, amb la **porta** a occident, segons la norma clàssica de l'estil romànic. Posteriorment, al segle XVIII, s'hi va afegir un **creuer**, realitzat amb carreus de pedra, donant a la planta la configuració gairebé de **creu grega**. A la mateixa època, o una mica més tard, es va construir, al damunt del mur d'entrada un robust **campanar** de pedra ben tallada, l'**aresta** del qual cau verticalment sobre el centre de la portada.

La portada és la part més notable de l'església, formada per tres **arquivoltes**. Els **arcs** parteixen de l'interior del mur i la portada s'obre en un cos que sobresurt, col·locat al **frontispici** de la **façana** i coronat per una **cornisa**. La portada pròpiament dita és feta de vuit **columnes**, quatre a cada banda, coronades per sis **capitells** que sostenen les tres arquivoltes, amb l'espai semicircular que queda situat entre aquestes i la **llinda** ocupat per un **timpà** treballat en **baix relleu**.

Els capitells, amb forma de **piràmide** truncada invertida, estan decorats amb motius geomètrics, vegetals i zoomòrfics. A la part inferior tenen una motllura i són coronades per un **àbac** molt desenvolupat que forma una **imposta** seguida amb abundosa decoració, que comprèn els tres capitells de cada banda. A la portada hi ha tres arquivoltes que enllacen les columnes i els capitells d'un costat amb els de l'altre. El timpà és presidit per una figura central hieràtica, dreta, vestida amb **ornaments litúrgics** amb els braços

lleugerament aixecats i estesos en actitud orant, porta la barba i una [corona](#) al cap, segurament es tracta de la "Maiestas Domini". Aquesta figura de Crist és tancada dins d'una [màndorla](#) que està sostinguda per dos personatges drets, [apòstols](#) o [àngels](#), un a cada banda, en actitud de reverència i amb [túniques](#) de plecs acanalats. Els tres personatges miren endavant amb uns ulls grans i inexpressius. Dins la màndorla, decorada en part només per [anagrames](#), i sota el braç dret del personatge central, hi ha un [cercle](#) amb una [flor](#) oberta de vuit [pètals](#). Sota dels peus, a la mateixa llinda de la portada, hi ha un petit emblema gravat, d'interpretació imprecisa.

Absis. L'[absis](#), situat a la banda d'orient i cobert amb lloses de pedra, és de grans dimensions i semicircular. Al centre hi ha una [finestra](#) senzilla de doble esqueixada, sense cap decoració realitzat amb una sola pedra tallada amb gran precisió. A la banda nord hi ha dues pilastres escalonades, completament lisses, com a [contrafort](#). Sota la [teulada](#) i coronant el mur hi ha una petita [cornisa](#), sobre [mènsoles](#) i sense decoració que rodeja tot l'edifici. Cal destacar també la presència d'unes [esteles funeràries](#) originaries del segle XI, "situades a l'entorn de l'absis de l'església de Sant Esteve, on estava situat l'antic cementiri o fossar".

Concabella

Concabella és una entitat de població del municipi dels Plans de Sió a la comarca de la Segarra, situada prop de la riba dreta del [riu Sió](#), al voltant de l'antic [castell de Concabella](#) i de l'església parroquial de [Sant Salvador](#). Al sud del terme hi ha l'antic [castell de Ratera](#), que esdevingué posteriorment un molí. Formà part de l'antic terme de l'Aranyó.

El Castell de Concabella fou un palau senyorial al nucli de la població. És el castell o casal fortificat més gran de la comarca. És un monument històric declarat [bé cultural d'interès nacional](#).

El tòpic diu que la Segarra és la Castella de Catalunya, tant pel seu paisatge estepari, rural i de secà, que ens recorda les terres de l'altiplà ibèric, com pel seu centenar llarg de castells, torres i cases fortes documentades. D'entre tots els castells de la comarca, els de majors dimensions, un dels tres únics de propietat pública i el que està cridat a ser el pal de paller en l'ambiciós projecte de valorització del patrimoni de les terres del [Pla de Lleida](#) és el castell de Concabella.

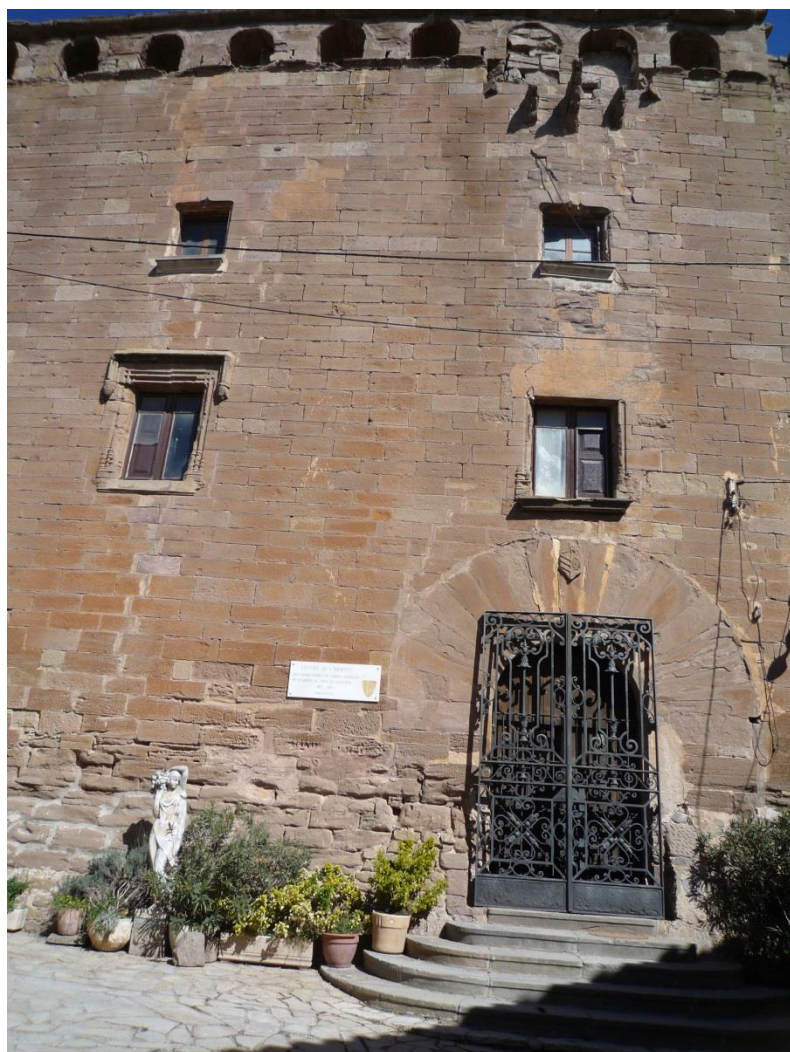
Des del 1040 hi ha notícies d'aquest castell a través de l'acta de consagració de Santa Maria de la Seu on es fa esment que pertanyia al comtat i bisbat d'Urgell. A partir del segle XIV va passar a Berenguer de Peramola (que va

testar el 1347 a favor de Gombau de Vilalta i va concedir molts privilegis als seus vassalls), i al voltant de l'any 1381 era dels Oluja. Al llarg del segle XV obra en poder dels Requesens i durant la guerra contra Joan II a Rodrigo de Bobadilla, i d'aquest als Ortiz. Des del segle XVI serien propietaris els Erill, els quals van transformar l'antiga fortalesa en un palau senyorial que van conservar al llarg de tres segles. Impressionant dimensió d'aquest castell, palau senyorial de planta quadrada i 30 m de façana, amb pati interior, finestrals renaixentistes i dues torres quadrades emplaçat dintre del nucli urbà. El 1991 es comencen les obres de reconstrucció del castell que, en una primera fase s'arregla la teulada i en una segona s'enderroca el cafè que va ser afegit el 1953 a la façana meridional i que desfigurava la fisonomia originària del castell.

Ben propera al castell hi ha l'**església romànica de Sant Salvador**, amb una portalada de profuses ornamentacions d'influència àrab que la vinculen a l'escola lleidatana del segle XIII i als exemples tan extraordinaris de Cubells, Agramunt o la Seu Vella de Lleida.

Manuel de Pedrolo

Manuel de Pedrolo i Sánchez de Molina ([l'Aranyó](#), 1 d'abril de 1918 - [Barcelona](#), 26 de juny de 1990) fou un [escriptor català](#). Conreà tots els [gèneres literaris](#): [poesia](#), [teatre](#) –classificat dins del [teatre de l'absurd](#), el teatre de Pedrolo va ser inclòs a l'influent estudi de Martin Esslin (el segarrenç és l'únic escriptor de la península que figura en aquest estudi)–, [narrativa](#) i [contes](#). La seva obra, un dels corpus

més extensos de les lletres catalanes, és sovint eclipsada per l'èxit de la seva novel·la més coneguda, [Mecanoscrit del segon origen](#). És considerat l'escriptor més prolífic de les lletres catalanes, car escrigué més de 20.000 pàgines i publicà 128 obres. També fou l'escriptor més perseguit per la [censura](#) franquista. L'any 1985 va decidir que no escriuria cap més novel·la i a partir d'aleshores va començar la seva última obra: uns diaris que va continuar fins pocs anys abans de morir. En els darrers temps, l'escriptor va covar la sensació de fracàs. La seva era una obra atrevida i moderna que no es va ajustar als cànons establerts i que no va ser prou valorada en el seu temps, malgrat l'estimació d'una gran part del públic i el respecte de molts dels seus companys de professió. Oblidat pel món acadèmic i per la crítica, va patir ostracisme. Hi va tenir a veure que es mantingués allunyat de la vida pública i dels centres de poder. També que no encaixava en el sistema polític. Un

autor als marges que, així i tot, va aconseguir la majoria de premis literaris.

Cent anys després del seu naixement, la vigència de l'obra i del pensament de Manuel de Pedrolo és indiscutible. L'Estat espanyol que retrata en els seus textos, malauradament, és molt semblant a l'actual. Resulta inevitable imaginar-lo ara escrivint sense embuts sobre l'aplicació de l'article 155, la judicialització de la política a Catalunya o el retrocés democràtic de l'Estat espanyol. També reclamant la llibertat dels presos polítics o la materialització de la República Catalana. Això sí, en el seu despatx diminut del carrer de Calvet de Barcelona, potser hauria canviat la màquina d'escriure Olivetti per un ordinador. O no. «La seva figura és un far en temps difícils», diu Jaume Cabré. Quanta raó.

La discriminació de la dona, l'independentisme, la reconstrucció dels Països Catalans, l'ús del català, l'homofòbia, la llibertat d'expressió, el racisme, la monarquia, les presons... eren temes recurrents en la seva obra. «Per què sóc escriptor? Per què escric? Únicament per donar una «resposta a la meua societat, per «contestar-la»? De segur que no. Però també per això. Em trobo en una societat que no m'agrada, que m'emprenya, que en molts aspectes es inhumana, i no m'hi sento ben integrat».

L'escriptora, periodista i gestora cultural Aina Torres Rexach, autora d'una antologia sobre la producció d'en Pedrolo, editada per Ara Llibres el maig del 2018, sota el títol «*Manual de Pedrolo*», s'ha endinsat en l'obra de Pedrolo, n'ha sistematitzat sis de les preocupacions que recorren i conformen el gruix i ofereix fragments escollits de tots els gèneres literaris que l'autor va cultivar.

De la citada Antologia ens permetem extreure'n alguns fragments escollits d'entre alguns dels gèneres literaris que va cultivar l'autor per a la lectura en el transcurs de l'itinerari d'avui, organitzat en homenatge a l'escriptor en ocasió del centenari del seu naixement:

CULTURA

«La cultura només és viva en la mesura que és conflictiva.»

«El malestar de la cultura. Sempre n'hi ha hagut i cal suposar que sempre n'hi haurà. Potser la cultura és precisament això: un malestar. A cops, però, és un senyal de creixença, de renovació. Altres vegades, en canvi, és una indicació de senectut. Ens devem trobar en un d'aquests períodes, en què en lloc de crear remenem, quan només els aspectes menors de la cultura semblen vius i les grans arts xipollegen en els bassals que deixaren els diluvis del passat.»

Darrers diaris inèdits, pàg. 263

Molestava la seva actitud política irreductible. Era un personatge incòmode. La dictadura es va aferrissar contra les seves obres i el va convertir en l'escriptor més censurat pel franquisme. Creia en el valor transformador de la cultura: «Hi ha gent que escriu pel gust d'escriure, tranquil·lament. És allò de la torre de vori. I potser escriuen meravellosament bé, ja que res més no els preocupa. Deuen ser els veritables artistes. Em costaria molt de posar-me a la seva pell. Potser m'estimo més no fer les coses amb tanta perfecció i mostrar-me més combatiu». Compromès amb l'època que li havia tocat viure, tenia una voluntat subversiva i de denúncia. Era un escriptor insubornable. «La cultura només és viva en la mesura que és conflictiva.» De fet, va acusar la intel·lectualitat catalana de vincular-se amb el poder. «La societat « premia » els autors que més bé la representen. Si la societat és submissa, com la nostra, enlairarà els escriptors que més bel·licosament defensin aquesta submissió».

LLENGUA

«L'idioma és la columna vertebral de la cultura.»

Sempre va escriure en català, tot i les dificultats per publicar que això li suposava. També va reconèixer que aquest fet el condemnava a ser menys conegut i a tenir una audiència més reduïda, però «havia de triar aquesta opció radical i heroica» va ironitzar. Afirmava que la llengua era la columna vertebral d'una cultura, «perquè un home, i un poble, només pot pensar en la seva llengua, i si per dissort un dia arriba a pensar en la del veí, ja no és ell, sinó un altre».

«Aquest lector em diu: «Si haguéssiu escrit en castellà a hores d'ara hauríeu fet una colla de milions, seríeu traduït arreu, cèlebre de debò...». És ben possible. Amb tants «guanys», però, què hauria guanyat? ¿Haver d'enganyar-me contínuament a «raonar» que res no és tan natural (i tan avantatjós) com acceptar una llengua universal mentre tancava els ulls al fet que aquesta universalitat l'han aconseguida en imposar-se violentament a d'altres cultures i que la meua era una d'aquestes cultures condemnades a morir, no pas ben bé per la superioritat de l'altra, sinó sota les botes militars? Les coses, per a mi, són prou clares: el sol fet de passar-me a la llengua de l'opressor hauria desmentit aquelles idees que escampava. No es pot dir, doncs, que d'haver escrit en castellà hauria guanyat milionades i que hauria estat cèlebre; les hauria guanyades i ho hauria estat algú altre.»

Diari de 1987, pàg. 302

És evident que si un poble té una llengua pròpia, totes les altres li són forasteres (prescindint que les «sàpiga», per gust o perquè l'hi han obligat, com és el nostre cas). No sembla, però, que ho entenguin així molts dels nostres polítics, dels nostres intel·lectuals. Si ho veien clar, a què trauria cap discutir, com fan sovint, si la catalana ha de ser o no ha de ser la primera, a Catalunya? El fet de ser la pròpia no la converteix en l'única?

Diari de 1987, pàg. 309

INDEPENDENTISME

«Som un poble colonitzat. No podem desfer-nos de la colonització sense la independència.»

Independentista quan gairebé ningú no ho era, es va convertir en un referent intel·lectual per a bona part de l'independentisme català d'esquerres. «Som catalans; som ciutadans dels Països Catalans. Si ens deixem perdre això, ho perdrem tot com a comunitat. «No podem desfer-nos de la colonització sense la independència», va respondre Pedroló al programa *Vostè pregunta* de Joaquim Maria Puyal. Era l'any 1983 i va ser l'única entrevista que va concedir a la televisió. Es negava a fer entrevistes si no podia parlar en català.

«Té sentit que no sigui independentista l'escriptor que pertany a un poble dominat per un altre i que s'expressa en una llengua ara perseguida, ara tolerada, mai prou lliure? En deu tenir si la majoria d'escriptors catalans no senten, sembla, aquesta necessitat d'alliberar el nostre poble de la colonització castellana, si alguns fins i tot declaren amb goig que d'independentistes no en són. Pel que es veu, no s'adonen que, mentre se'ns subjugui, sempre conrearem una literatura *inferior*. No pas perquè necessàriament les nostres obres siguin menys importants, menys creatives, sinó pel fet que aquesta possible importància, aquesta possible creativitat serà sempre ofegada per l'estat que té una altra cultura i la defensa *contra* la nostra.»

«De mi sé dir que si em resignava a dependre del beneplàcit d'un altre, en aquest cas de l'Estat espanyol, no veuria la necessitat d'escriure en català. Si em fos indiferent la llibertat política del meu poble, m'ho seria també la seva llengua, la seva cultura, perquè les cultures de galliner m'han interessat sempre ben poc. No ser independentista equival a acceptar un condicionament que, en principi, no

s'avé gens amb les aspiracions del literat, amb l'ànim que el porta a escriure i, dins d'aquest escriure, a fer-ho en la seva pròpia llengua.»

Diari de 1986, pàg. 245-246

COMPROMÍS SOCIAL

«Radicalment, la llibertat.»

Pedrolo era partidari d'una societat sense classes. Anticapitalista. Els seus referents eren Marx i Lenin. Tenia clar que la història estava escrita pels vencedors. Cap partit polític d'aleshores no el convenia: «L'esquerra ha de ser una radicalitat». La seva heterodòxia va anar creixent: «Personalment, no accepto cap poder; això no em salva de ser oprimat. Pitjor: m'hi fa més per la consciència que en tinc».

«El meu escepticisme es va fent total quan veig que molt sovint el poble aconsegueix victòries que acaben encadenant-lo. No n'hi ha prou amb omplir-li la panxa; també alimentem els animals domèstics. Si l'home no és una bèstia, li cal la llibertat. No en gaudeix enlloc que pugui «legalment» ser detingut, o simplement molestat, per allò que se'n diu un delictes d'opinió. Sempre que algú és perseguit i castigat per un delictes d'aquesta mena penso en la insensatesa d'aquells que volen bloquejar en els altres un procés mental com el que ells mateixos obeeixen i sense la capacitat del qual no serien humans. Bloquejar aquest procés equival a negar en els altres la «possessió» de l'espai mental que genera el temps històric; a l'exili de la cultura.»

Diari de 1986, pàg. 382

ATEISME

«L'Església sosté els poderosos d'aquest món i mostra una voluntat opressora.»

Manuel de Pedrolo es va declarar ateu ja de ben jove. De totes maneres, es va mostrar interessat per la religió, i en va fer el tema principal d'alguna de les seves obres. Això sí, l'Església no la podia sofrir i en va deixar testimoni en el seu diari: «Dues institucions em son perfectament «insofribles»: l'Exèrcit i l'Església... He dit, també, l'Església... Una institució que «trafica» amb la feblesa humana, amb la seva por a la mort; que aprofita aquesta «indefensió» de l'home per a dominar-lo i, sobre el temor, constituir un poder universal o amb afanys d'universalitat. Una piràmide d'homes inflats d'orgull, àvids de «dignitat», posseïdors del «secret», del missatge de salvació, sempre propensos, mentre han pogut, a la violència material a desgrat del disgust que els inspiren els béns d'aquest món, sempre adeptes a la violència espiritual que presideixen els dogmes, sempre «humilment» al costat dels poderosos que no els combaten per substituir-los, sempre «mansament» sexistes, servint-se de la dona per tal d'espaventar més el baró, reduint-la a un cau de pecat, a la criatura ignominiosa la luxúria de la qual ens féu «caure». L'Església intransigent, autora de guerres inacabades, persecutadora de tots aquells que es negaven a formar part del ramat, em sembla una de les institucions més horribles que ha imaginat la demència dels homes».

Diari de 1987, pàg.15-17

ALLIBERAMENT DE LA DONA

«Estic convençut de la igualtat entre l'home i la dona.»

A diferència de la moral eclesiàstica del franquisme, en els seus textos Pedrolo defensava l'alliberament de la dona, convençut de la igualtat entre sexes. Una visió que anà evolucionant en les seves obres. Primer mostrava unes dones que eren víctimes de la societat patriarcal i descrivia la situació d'opressió que vivien. Després les dones s'apoderaven, com l'Alba de la novel·la *Mecanoscrit del segon origen*, a qui li encarregarà la missió de salvar la humanitat. Una obra, però, que no hauria escrit si arriba a saber que eclipsaria la resta de la seva producció.

«Passa contínuament: hom parla d'una classe, d'una professió, d'una activitat que comprèn homes i dones, però en parla com si tan sols comptessin els homes encara que, a cops, pot molt ben ser que hi hagi més dones que homes. I hom fa això sense adonar-se'n, de «bona fe», sota el pes d'un masclisme potser no volgut, però que s'ha incrustat en nosaltres i que el llenguatge facilita...»

Diari de 1986, pàg. 354-355

Quan algunes dones, d'una manera o altra militants del feminisme, pensen que afavoriran la seva causa si aconsegueixen d'ingressar a l'exèrcit, m'adono que la rentada de cervell a què ha procedit el masclisme és tan profunda que ara per alliberament moltes entenen adaptar-se als «valors» de l'home. No té sentit reclamar o exigir un lloc en unes estructures que cap presència femenina no pot canviar substancialment. Substituir les persones d'un sexe per les de l'altre no modifica la societat si les novingudes a compleixen les mateixes funcions. Allò que cal és fer innecessàries aquestes funcions. I junt amb els homes que així ho veuen, són les feministes que han de denunciar el caràcter repressiu que té l'exèrcit pel sol fet d'existir i que tindria encara si vestia faldilles en lloc de vestir pantalons. Una dona ha de tenir, sense discussions, tots els drets de què gaudeix el baró. Se n'ha de servir per esmenar els errors i els abusos en què ha caigut l'home, no pas per reforçar-los amb la seva aquiescència... No es tracta d'*entrar* on abans no eren admeses, sinó de fer-ne *sortir* els qui hi són ara.

Diari de 1987, pàg. 287

L'Espai Pedrolo al Castell de Concabella

El Castell de Concabella és molt a prop de la casa natal de [Manuel de Pedrolo](#), el [castell de l'Aranyó](#). Des de l'octubre del 2014, per a completar la visió global de la comarca que dona el centre d'interpretació, hi funciona l'[Espai Pedrolo](#), el primer espai que exposa de forma permanent la vida, obra i pensament polític de l'autor de la [Segarra](#).

Fundació Pedrolo - Espai Pedrolo

La **Fundació Pedrolo**, que neix l'octubre de 2005 i es consolida com a tal l'abril de l'any següent, té com a màxima prioritat recuperar la memòria de l'escriptor. Tots els seus projectes i activitats sorgeixen de la ferma voluntat de rescabalar de l'oblit la vida, obra i pensament de Manuel de Pedrolo. La Fundació s'ocupa, d'una banda, de la custòdia de l'extensa producció pedroliana i de l'ambiciós projecte de conservació, classificació, inventari i catalogació del seu llegat (biblioteca, manuscrits, documents, correspondència i tot el conjunt del material que ens ha pervingut). I de l'altra, de la difusió de la figura i l'obra de Pedrolo, mitjançant articles i estudis, conferències, seminaris, col·laboració amb Espais Escrits amb el programa "Els nostres clàssics", exposicions, propostes artístiques, materials diversos, els espais web de la Fundació i de l'Espai Pedrolo, i el concurs de relats 7Lletres.

Poder comptar amb un espai dedicat a Pedrolo permet transmetre i vetllar pel patrimoni literari, tot inserint-lo en el territori concret que el veié néixer. L'Espai Pedrolo està format per: l'espai expositiu permanent que acull la mostra **Pedrolo, més enllà dels límits** –que presenta l'ampli univers pedrolí, tant en la seva dimensió biogràfica com literària i que compta amb propostes didàctiques escolars–, el fons documental pedrolí (inaugurat el 14 de febrer de 2015 i obert als estudiosos) –amb l'arxiu personal de l'autor, amb originals de la seva obra literària, correspondència personal, documents diversos, primeres edicions i el llibre de família compendi de les cases de Pedrolo, antecedents dels Pedrolo, entre d'altres– i una sala d'exposicions temporals, que acull mostres d'aspectes específics pedrolians tractats de forma general a l'exposició permanent i que resta oberta als creadors i artistes de la comarca i d'arreu de Catalunya. El títol de l'exposició explicita la relació de Pedrolo amb el concepte de límits i, per extensió, amb la llibertat. L'autor escriu en un afany enorme de capturar l'inefable, d'esdevenir un “fenomenòleg”, per tal de bastir el seu complex univers, multiforme en temes i estils, però alhora global. La negació de qualsevol cotilla el mena a traspassar els límits literaris i ideològics, fou un avançat al seu temps.

«... si en el futur he de ser recordat, m'agradaria ésser-ho no com un simple creador de mons imaginaris, de ficcions, sinó, per damunt de tot, com un català que en un moment de la història del seu país, aquell que li tocà viure, un moment tan difícil i propici a tots els abandons, va restar fidel a la seva terra i a la seva llengua.»

Quaderns pedrolians, 2008.

(Segons R. Salvo, possible discurs durant la concessió del Premi San Jordi, la nit de Santa Llúcia de 1962, per la novel·la Balanç fins a la matinada, 1953).

Bibliografia:

segarratv.cat/ca/turisme/

<https://ca.wikipedia.org>

<http://www.francescroma.net/petjades/node/74>

<https://rutessegarra.wordpress.com/rutes/ruta-3/laranyo/>

[//castellscatalans.blogspot.com/2008/11/concavella-segarra](http://castellscatalans.blogspot.com/2008/11/concavella-segarra)

<https://cultura.gencat.cat>

catalunymedieval.es/esglesia-de-sant-esteve-pelagalls

Fragments extrets del llibre citat: Manuel de Pedrolo, MANUAL DE PEDROLO,

Antologia a cura d'Aina Torres.

VIIa RUTA LITERÀRIA

Homenatge a Manuel de Pedrolo en el centenari del seu naixement

19 de maig del 2019

Dades de l'itinerari a peu:

L'autocar ens deixa al petit nucli de Montcortès de Segarra, a llevant de l'Aranyó, format per petites cases de pagès dels segles XVII i XVIII al redòs del castell de Montcortès i l'església de Santa Anna, del segle XVI, que formen part del municipi dels Plans de Sió.

El recorregut té una durada aproximadament d'una hora i transcorre sempre per una pista ampla i planera entre Montcortès de Segarra i l'Aranyó.

S'inicia davant mateix del castell de Montcortès de Segarra, notable edifici renaixentista bastit el segle XVI edificat sobre una base anterior. Gairebé davant del castell hi ha la petita església de Santa Anna, del mateix segle XVI, amb campanar d'espadanya, que depèn eclesiàsticament de la parròquia de Sedó.

Seguim per davant d'algunes cases i anem a travessar una carretera. Iniciem un camí que passa a prop del cementiri del poble i algunes finques i s'adreça en vistes al castell de l'Aranyó, que tenim a prop.

Durant el trajecte anirem trobant rètols que senyalen l'existència d'un columbari (construcció funerària d'origen romà), i també dels «Pallers de Pedra», dels quals ja es fa referència en aquest mateix dossier.

Finalment fem cap davant el castell de l'Aranyó, del s. XVI, monument històric declarat bé cultural d'interès nacional.

Portal i restes de fortificació. Es tracta d'una sèrie d'arcades que condueixen cap al portal d'entrada al nucli. Les arcades són dobles, formades per arcs carpanells units a la part superior per grans lloses de pedra que formaven part de l'estructura defensiva i que possiblement servien com a pas de ronda. Els arcs i la base d'aquests estan realitzats amb carreus de pedra, la resta de mur està format per paredat. Aquesta estructura, connecta amb el portal d'accés al nucli, format per un arc de mig punt adovellat, per damunt del qual es van obrir finestres posteriorment amb decoració a la llinda. Finalment, aquest arc dóna pas a una volta de canó que condueix a l'interior del nucli on hi ha situat el castell.

Final del trajecte a peu.

Sortint del nucli del castell ens reagrupem davant l'escultura de Pedrolo, recentment inaugurada, i fem alguna lectura de textos escollits de la seva obra, col·laborant amb aquesta activitat a la celebració de l'Any Manuel de Pedrolo, que commemora els cent anys del seu naixement.

Notes:

Fotografies: Blanca Forgas

La preparació d'aquesta 72a Sortida ha estat realitzada per membres de la Secció de Cultura de l'AE Talaia, maig de 2019.

